

ČIPKE

so klekljan, kvačkan, pleten ali šivan tekstilni izdelek. Pojavi se v renesansi v 15 stoletju v Italiji; Znamenite so Idrijske čipke v Sloveniji .

V 19. stoletju se pojavi strojna čipka.

Izdelovanje klekljanjih čipk se je razvilo v več smereh. Čeprav so izdelovanje čipk poznali v nekaj slovenskih krajih se je najbolj razvilo v Idriji. Največjo vlogo za nadaljevanje in celo povečanje izdelovanja čipk na Slovenskem ima prav gotovo Čipkarska šola v Idriji ustanovljena l. 1876, ki je še danes edina in najstarejša delujoča šola, hkrati pa tudi edina šola za katero koli rokodelsko panogo.

Prvi učbenik, ki predstavlja Klekljanje smo dobili šele l. 1995 in je do danes edini.

V Arhivu Dvorne komore na Dunaju je iz leta 1696 ohranjen najstarejši doslej znani dokument, ki izpričuje čipkarstvo na Slovenskem in govori prav o čipkah iz Idrije.

Klekljanje so v Idrijo verjetno prinesle žene rudarjev in rudniških strokovnjakov iz nemških (avstrijskih) in čeških dežel.

Izdelovanje čipk je v težkih socialnih razmerah prinašalo rudarskim družinam nekaj dodatnega zaslužka. Klekljanje je povezovala žene, da so se med seboj družile in tako tudi razvedrile.

Množičnost in kakovost klekljanja sta se v Idriji dvignili v 18. stoletju. Največji razcvet pa sta doživljali od zadnje četrtine 19. stoletja do prve svetovne vojne. Po zaslugi mojstrice Ivanke Ferjančič, je domača obrt dosegla raven umetniškega oblikovanja. Klekljanje se je razširilo na bližnji in daljni idrijski okoliš, Idrija pa se je v evropskih primerjavah uveljavila kot eno vidnejših čipkarskih središč.

Vzorci, motivike in tehnike izdelave čipk so se spreminjali, izpopolnjevali in prilagajali uporabi in povpraševanju, vseskozi pa je avtentična IDRIJSKA ČIPKA predstavljala kakovost in dragocenost.

Mojstrovine, klekljane iz lanenega sukanca, so krasile bivalne in delovne prostore, prte in prtičke, zavese, posteljno perilo, razne tekstilije, ženska in otroška oblačila, cerkveni inventar in še marsikaj.

Čipkarstvo je bilo kot množična tradicionalna dejavnost v Idriji prisotno še v letih po drugi svetovni vojni, v zadnjih desetletjih pa je precej upadlo zaradi splošnega zaposlovanja žensk in dviga življenjske ravni. Zato se klekljanje ohranja predvsem po zaslugi delovanja čipkarske šole in ob spodbudah vsakoletnega Čipkarskega festivala v Idriji in Čipkarski dan v Železnikih.

Od leta 1955 do leta 2001 se je zvrstilo že dvajset tovrstnih (festivalskih) prireditev etnološkega, gospodarskega, izobraževalnega, kulturnega in zabavnega značaja, ki so mnogo pripomogle k promociji IDRIJSKE ČIPKE v širšem slovenskem in mednarodnem prostoru.

Izdelovanje čipk se je v zadnjih 10 letih spet močno povečalo.

Vrhunske klekljane čipke izdelujejo danes gospa Kornelija Brecl iz Maribora, g. Marija Vončina iz Gorenje Trebuše pri Čepovanu, g. Breda Jamar iz Bohinjske Bele na Gorenjskem. Gospa učiteljica Mira Kejžar je vzgojila cele generacije klekljaric. Gospa združuje risanje vzorcev, klekljanje in posredovanje tega znanja. Vse to pa je tudi pogoj, da se klekljarska dejavnost lahko razvija.

PRIPOMOČKI ZA KLEKLANJE:

- Iz slame pletena košarica
- Bula
- Klekljani, ter na njih čipkasta nit
- Vzorec na katerem klekljaš

Imeti moraš čiste roke, da se klekljani in nit ne umažejo. Čipka je zelo dragocena, če je narejena ročno. Delajo jih tudi na čipkarske stroje.

NIT ČEŽ NIT, LEP JE VZOREC IN BARVIT.

Danes Andraž Debeljak iz Ljubljane uporablja za klekljane tanko, nerjavečo in zlato žico, ki je nadomestila bombažno, laneno ali svileno nit. Nova tehnologija klekljanja zahteva natančno in največjo zbranost pri delu, kajti ne sme si dovoliti, da se mu kovinska nit med klekljanjem strga, saj bi to v celoti porušilo estetiko končnega izdelka.

Izdelki se pojavljajo kot klekljane slike ali kot aplikacije v steklenih izdelkih znanih oblikovalcev stekla. (Tanja Pak, Ljubica Kočic)

Literatura: Leksikon CZ

Mojstrovine Slovenije, Janez Bogataj